

Dr. Tihanyi Tibor:

PIVAR IGNÁC

(1843-1905.)

Ennek az igazán Kalazanciuslelkű piaristának az alakja a századforduló egyik legnagyobb gyógypedagógusaként jelenik meg előttünk. A «Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor» szózatát kevesen érezték át és váltották valóra olyan meghatóan és egyéni módon, mint ő, bár tagadhatatlan, hogy szép küldetésére az isteni gondviselés is előkészítette, alakította és ellátta adományokkal.

A napvilágot egy szegény csobánkai szőlőműves egyszerű hajlékában látta meg. Istenfélő, melegszívű, népes család vette körül a kis jövevényt. Édesapja valamikor tanító szeretett volna lenni, de nem volt hozzá módja. Szellemének sokoldalúságát, minden iránt való készséges érdeklődését és frissességét azonban egyszerű foglalkozása ellenére is megőrizte. Szinte meglepődünk, mikor Ignácfiának későbbi feljegyzéseiben olvassuk, hogy több nyelven beszélt, meglehetősen értett a zenéhez, írásait jó nyelvezet és az elemi ismeretekben való szokatlan jártasság jellemezte. Egyéniségét a kitartó szorgalom és férfias keménység tette értékessé.

Ignác édesanyját mély vallásossága, törhetetlen bizalma és derűs kedélye mellett tűzről pattant tettekkészsége, soha zavarba nem jövő találékonysága, jövőbe tekintő gondossága avatta a népes családi otthon igazi lelkévé. A derék házaspár szegényes ruhája tehát kincseket érő lelki gazdaságot takart. S ha a kis Ignácnak bizony nem egyszer kellett is tapasztalnia, hogy alig kerül tejbeaprítani való, az Úristen különös kegyelméből szép szellemi és lelki örökséget hozott magával.

A megélhetés gondjai miatt csakhamar városra húzódnak. Az iskolás sorba került, sápadtas kisiút ilyenformán a váci elemibe íratják. Elméje szépen nyíladozik, és jól megállja helyét kis társai között. A kérlelhetetlen szükség azonban közbeszól. Szőlejük termését a rossz időjárás csaknem teljesen elpusztítja. A derék, de nem eléggé élelmes édesapa keresete megcsappan. A gyerekek is sok ruhát és csizmácskát koptatnak. A kis Ignácnak bizony nem jut irkára, könyvre és egyéb szükségességekre. Szegény Pivárék kénytelenek egyelőre otthon fogni értelmes kisiúkat, s hogy szem előtt legyen, ott ügyetlenkedik édesanyja körül a szőlőtőkék között. Segített gyomlálni, kötözni. De akárhogyan iparkodnak is, nem sikerül annyit összekaparniuk, hogy a kis Ignác megkezdhetné a második oskolát. Pedig már egy éve is elmúlt, hogy kimaradt.

Pivárné valami megoldás után néz. Megpróbálja valamelyik jóra való mesterhez elszerezni Ignácot inasnak. Majdsak hozzácsaperedik Isten segítségével, és legalább ragad rá valami, aminek később majd hasznát veheti. De nincs vele szerencséje. Végigjárja az összes szóbajöhető tisztességes műhelyt, de majsztram-uramék csak mosolyognak és legyintenek a vézna, kis inasjelölt láttára. Nem való ez még iparra.

Így hát megint otthon marad. Törik a fejüket szülők és rokonok, mit kellene kezdeni a kis mihasznával. Nincs itt más mód, így, vagy úgy, de mégiscsak iskolába kell adni szegénykét. Oda való még ez a többi gyermek közé.

Rónay tanító úr nagyon szívesen fogadja gondjaiba a villogószemű kis Pivár Ignácot. Mindenből megfaggatja egy kicsit, hogy lássa, emlékszik-e még valamire az iskolás dolgokból. A feleletekkel nagyon meg lehetett elégedve, mert nem küldte vissza az első osztályba az utolsó padba. Fölvette inkább nem a második, nem is a harmadik, hanem egyenesen a negyedik osztályba a maga tanítványai közé. Eleinte ugyan nem volt könnyű dolga Ignácnak, de azért győzte a tanulást. Az esze megvolt hozzá, noszogatni pedig nem igen kellett. A tanító úr is örült, hogy nem csalódott benne. A gyermek otthoni helyzetét eléggé ismerte. Váltig hajtogatta, hogy érdemes volna kezdeni valamit ezzel a jóvérű «kölyökkel». De mit? Addig erőltette azt a nagy, jó szívét, s járatta az eszét a lehetőségeken, míg végre mégis lelt alkalmas megoldást.

Egyszer csak eszébe jutottak Crouy grófék. A kis grófi csemeték mellett milyen szépen ellehetne ez a fiú. Tanítgatná őket, játszana velük, vigyázna rájuk. Biztosan tudja, hogy nem vallana vele szégyent. Be is kopogtatott egy szép napon a fiatal grófékhoz. Másnap újra, de akkor már Ignáccal, meg a szeppent kis legény apró motyójával.

A szegényember gyermeke körül megváltozott a világ. Úgy érezte magát, mint az, aki a régi világban apródsorba került. Jellemző azonban rá, hogy hamarosan teljesen beleilleszkedik az új környezetbe, s tanulékony lelke csakúgy szívja magába a sok új benyomást. Gyorsan húznak el feje fölött az évek s közben a fejlődő fiú lelke új színekkel, bontakozó készségekkel gazdagodik. Idekívánkozik néhány később írt visszatekintő mondata a századvég jellegzetes nyelvezetével írt pnélet-rajzából. «Eltekintve igazán nemes és magas műveltségű tagjainak szívjóságától, e grófi család buzdító jóakarata fokozta bennem a nemes iránti céltudatos törekvést. Mély vallásossága megerősítette otthon belém csepegtetett hitemben; hazaszeretete és a törvény iránti föltétlen tisztelete megtanítta szeretni hazámat s annak apostoli fejedelmét, és tisztelni a fejedelem bizalmának örvendő törvényes előjáróságot. Itt kezdettem tanulni a francia nyelvet, és e nagyúri kör nemcsak jövő életpályámra szolgált jótékonyan ható előkészületül, hanem annak kiművelt ízlése a zene és rajz iránti égő vágyamat is fokozta, az azokban észlelt ügyességemet serkentőleg fejlesztette. És a hozzá fűző boldogító emlékek még jóval később is emelőleg és lelkesítőleg hatottak rám, fokozván céloim elérésében kitartásomat, melyre későbbi küzdelmes éveimben oly igen nagy szükségem volt.»

Legfőbb öröme azonban mégis csak az, hogy pártfogóinak támogatásával zökkenő nélkül végezheti tanulmányait a váci piarista gimnáziumban. A kegyes atyákkal való találkozása kipattantja lelkéből a szerzetespapi hivatás szikráját. Mihelyt megszerzi a negyedik osztályról szóló bizonyítványt, nagy lelkesedéssel magára ölti Kalazancius rendjének ruháját.

A növendékevek serény munkája, sok szép sikere és ígéretes teljesítménye bizonyította, hogy a 18 éves, tehát társainál idősebb és komolyabb Pivár Ignác alaposan számot vetett adottságaival, és mikor piaristaságra szánta magát, neki való hivatást választott. A novíciátus lélekformáló és átalakító esztendeje után előbb kecskeméti, majd kolozsvári gimnazista-kispap, stúdens lesz. A gimnázium felső osztályait kitűnő érettségi bizonyítvánnyal fejezi be.

Rögtön érettségi után, 23 éves korában, leteszi az ünnepélyes szerzetesi fogadalmat, s ezzel véglegesen a kalazanciusi munkára kötelezi magát. A rendi vezetőség mindjárt ott is hagyja Kolozsvárott kisegítő tanárnak, mert sok a munka, s az ember kevés. Az így eltöltött lelkes első évet 2 teológiai esztendő követi Nyitrán és Szentgyörgyön, majd 26 éves korában megkapja az áldozópapságot. Most 1 évig Kecse-

méten tanárkodik, majd Budapestre kerül, hogy az egyetemen természetrajzot és vegytant hallgasson. Szívesen elmerülne szaktárgyaiban, de már a következő évben ismét a közös munkába kell állnia. 1871-72-től kezdve előbb Vácott, majd Kolozsvárt tanít 3, illetőleg 5 éven keresztül.

Veleszületett sokoldalúsága miatt igen hasznavehető embernek bizonyul. Nemcsak szaktárgyait tanítja nagy lelkesedéssel, hanem, mint ének- és zenekarvezető, német, latin és francia tanár is éveken át működik. Az ő idejében a kolozsvári énekkar szereplései esemény számba mentek. Istenadta rajzoló és festő tehetségét már kecskeméti kispap korában megcsodálják a gimnázium nyilvános rajzkiállításain. Most a piarista tanító-nevelő munkában ennek az adottságának is nagy hasznát tudja venni. Állami kinevezés alapján sokáig működik rajztanárként.

Tanári munkásságát folytonos tettekétség, lankadatlan buzgalom és mintaszerű kötelességtudás jellemzi. Ahol megfordul, mindenki megszereti a lelkes piarista atyát. Papi egyéniségéből is nemes erő áradt. Halála után 37 esztendővel is úgy tudta legjobban jellemezni egy régi munkatársa: pap volt a szónak legszebb értelmében, kinek reverendájához szeplőnyi folt sem tapadt, pedig igen nehéz időben kellett harcolnia nagyon sok rosszakaratú és irigy emberrel.

1879 őszén a novíciusok másodmesterévé nevezik ki. Erre a szép és rendkívül fontos munkára is a szokott lelkesedéssel vállalkozik. Új beosztásában mintha még fokozódott volna hatalmas munkakedve. Mozgékonyasága, buzgalma, rendszeretete, komolysága, fegyelmezettsége és nem mindennapi tanító-művészete jótékonyan érezteti hatását a rendbe lépő, fogékonylelkű fiatalok fejlődésében. De régi tanítványaitól sem szakad el teljesen. A novíciatusi teendőkön kívül szívesen segít latin és német-tanítással a gimnáziumi oktatásban is.

Az 1883. esztendő tavasza határkőnek számít Pivár Ignác életében. Ekkor kerül hitoktatói minőségben a siketnémákhoz. Minthogy előbbi munkakörét is hiánytalanul megtartotta, elgondolható, mennyi munkatöbbletet jelentett most ez az új, sok türelmet és vesződséget kívánó vállalkozás. De Pivár Ignác ebből mit sem érzett. A siketnéma oktatás nagyon megragadta nevelői érdeklődését. Melegen érző szíve megesett ezeken az érzékenyen sújtott számkivetettekben. Szánta gyámoltalanságukat. A természet árváinak érezte és nevezgette őket. Valami titkos érzést sugallta neki, hogy küldetése van ezekhez a szerencsétlenekhez.

Lelkes hitoktatói munkálkodásán kívül elmerül a siketnéma oktatás szakirodalmában is. Az eddig elért általános eredménnyel sehogyan sincs megelégedve. Mikor sem a hazai, sem a német és francia szakmunkákban nem talál óhajtása szerint való eredményt hozó módszert, maga lát hozzá, hogy új utakat törjön. Valóban kalazanciusi türelemmel és szeretettel bajlódik és kísérletezget, s ha egy-egy némileg is újnak tekinthető eredményre bukkan, azonnal tollat ragad, megírja és megvitatja folyóiratokban és önálló tanulmányokban.

Pivár Ignácnak leghőbb vágya az volt, hogy ráakadjon a siketnéma oktatásnak arra a módjára, mellyel legalább a nyelv bilincseit leoldozhatná ezekről a szegény, többnyire ártatlanul sýnlódó emberekről, ha a süketességüket nem is lehet többé orvosolni. Vizsgálódásai és kísérletei során egyre szilárdabbá válik meggyőződése, hogy a tagolt, érthető beszédig s az elviselhető hangadásig a legtöbb siketnémát el lehet juttatni. Nagy türelemmel ki lehet bontakoztatni a gátlások miatt előbb nem foglalkoztatott s éppen ezért zsugorodott, csirájában rekedt beszélőképességet annyira, hogy a siketnéma is bele tudjon illeszkedni az emberi társadalom rendjébe, és gondolatait közölni tudja embertársaival.

A szakemberek eleinte bizalmatlankodva fogadták megállapításait. Kimélet-

len kritizálói is akadtak szép számmal. De Pivárnak nem tudták kedvét szegni ezek a nehézségek. Lassan-lassan egyre nagyobb becsülete lett előttük, s egyszercsak elérkezett az idő, mikor általános elismeréssel tekintettek munkájára. Tekintélye néhány év alatt annyira megnövekedett az illetékesek szemében, hogy 1892 nyarán - a kultuszminiszter Pivár Ignácot nevezte ki a váci siketnéma intézet igazgatójává. A piarista rend nem gördített akadályt a megbecsülést és bizalmat jelentő kinevezés elfogadása elé, s bár ezzel Pivár a belső rendi munka számára megszűnt tényező lenni, de annál nagyobb mértékben árasztotta a kalazanciusi szellem áldásait a szegény siketnémák és később a vakok életére.

Pivár Ignác igazgatósága új légkört teremtett az ősi intézetben. Eddig csupán áldozatoslelkű segítőtje volt az itt folyó nagy munkának, most azonban szíve és lelke lett az intézetnek. Saját elgondolásaiból fakadó s egyelőre csak a maga tanításában használt egyéni rendszerének eredményeit eddig csak írásban adta közre, most azonban bőséges alkalmat adódott arra, hogy széles alapokon, sok munkatárs részvételével teljesen átültesse a gyakorlatba.

Meggyőződése szerint egyetlen célravezető módszer: a siketnémát folytonosan beszédre készítve öntevékenységre szoktatni s a beszédképességet a lehetőség határain belül kifejleszteni. Ha azonban jól meggondoljuk, ez a természetesnek és könnyűnek látszó alapelv óriási terheket rak a legodaadóbb gyógypedagógus vállára is. Fogyhatatlan türelmet és rengeteg időt követel. Mikor az új igazgató előadta erre vonatkozó kívánságait, a tanári kar nem fogadta valami nagy lelkesedéssel. Ez ugyanis annyit jelentett, hogy reggeltől-estig, tehát órán kívül is, a legkülönbözőbb életmegnyilvánulások között is, állandóan foglalkozni kell a növendékekkel. Pivár Ignác váci igazgatóságára még ma is úgy emlékeznek vissza egykori munkatársai, hogy nagyon megdolgoztatta embereit, bár meghatóan igaz, hogy maga járt elől jópéldával. Ha itt-ott mégis előfordult egy-egy nézeteltérés, az csak abból eredt, hogy lángoló lelkesedésében időnkint másoktól is azt a munkaütemet kívánta, amire csak az ő ereje és kivételes buzgalma volt képes.

A szó szoros értelmében minden percét siketnémáira áldozta. Oktatta és látogatta őket a tanítási órák alatt, fölkereste a kertben, játszótéren és a műhelyben. Velük étkezett és a nagy, közös hálóterem sarkában apostoli igénytelenséggel húzódott meg a paptanári-igazgató ágya. Étkezés közben is állandóan beszélgetett a körülötte ülő siketnémákkal, azok pedig iparkodtak minél értelmesebben válaszolni kérdéseire, mert ha meg volt velük elégedve az igazgató úr, jutalmul egy-egy ízesebb falatot csúsztatott tányérjukra a magáéból. Ebből a célból a saját pénzén külön ételt is készíttetett az étlapon szereplő közös fogásokon kívül, de mint a szemtanúk ma is meghatóan beszélnek, az mind az ügyeskedő siketnémák marta-léka lett.

Szerették is, mint az édesapjukat. Hamarosan úgy tudta formálni a lelküket, ahogyan akarta. Mintha valamennyi lány viaszból lett volna. A lelkes igazgató pedig a léleknemesítésre és a vallás-erkölcsi nevelésre igen nagy gondot fordított. Egyik kartársának megemlékezésében olvashatjuk: «Lélekemelő látvány volt, midőn a 120-150 siketnéma gyermek a feszület előtt igazgatója ajkáról olvasta az imádságot, midőn a némaságra kárhoztatott ajkak egy szívvel-lélekkel dicsőítették az Urat...» Művész ecsetjére méltó jelenet.

A lánglelkű igazgató példája elemi erővel hatott az intézetben működő tanárookra. Fokról-fokra nagyobb lendülettel kapcsolódtak be a munkába. A nagyobb iparkodásnak azután szép eredmény is járt a nyomában. Az intézet jóhíre egyre több látogatót vonzott Váczra. Magyar és külföldi szakemberek egyformán megille-

tödvé hallgatták, amint Pivár igazgató szemük láttára és fülük hallatára elbeszélgetett az értelmesebb siketnéma növendékekkel, boldogan bizonyítva, hogy pedagógiai sejtelve nem volt agyrem, s hogy a tengernyi vesződség nem veszett kárba.

Pivár az életre nevelt. Hozzászoktatta növendékeit a munkához és az igénytelenséghez. A leányokat házimunkára, a fiúkat pedig pontos, év-, hónap- és nap szerint való beosztással, mindenféle hasznos teendőre kötelezte, hogy az életben se tengődjenek majd kegyelem-kenyéren. S az a néhány intézeti tanár, aki húzódozott az «újításokétól, hamarosan kénytelen volt látni, milyen csodálatos átalakulást idézett elő a dolografogás a siketnémák belső világában, egyéniségén, emberségén. A siketnéma ugyanis két látó szemén át állandóan észlelte, hogy a többi ember tud dolgozni, kenyeret keresni, tudja hasznosítani magát, míg őt fogyatékoságai megakadályozzák a szükséges ismeretek megszerzésében, s így nem ért ehhez sem, ahhoz sem. Ez elégedetlenséget, az önbecsülés csökkenését, a fogyatékos ember zsugorodott, ösztönös világában nyersen érvényesülő irigységet, sőt embergyíflöletet ébresztett a siketnémában.

Most azonban Pivár igazgató megtanította őket eleinte egyszerűbb, később már körülményesebb teendőkre. Beosztotta őket bizonyos munkakörbe, ahol embrenyi emberként kellett helytállniuk. Ez új színeket, új élményeket, a munka örömét, önbecsülést és lelki egyensúlyt varázsolt beléjük. Megnyíltak, kezesekké lettek, a munka fegyelmeiben csiszolódtak, ügyesedtek és nemesedtek. Az intézet rideg és bizarr, némileg az elmebajosok környezetére emlékeztető kellemetlen légköre egészen megváltozott, s a külső világhoz képest csak a zengzetes, csengő hang és a nótaszó hiányzott belőle. Az arcokon a merev vonások kisimultak, a szemek egy kissé ugyan bágyadtabban, mint máshol, de életörömöt sugároztak.

Pivár Ignác tevékeny szelleme lassankint átfogta az egész országot. A nyomtatott betű elvitte gondolatait és tapasztalatait a legeldugottabb siketnéma-otthonba is. Utat tört magának a társadalom jószívéhez, és csakhamar 16.000 Korona gyűlt össze a szegény siketnémák céljaira. Ez módot adott az intézet rendezésére és bővítésére. Pivár igazgatósága mindössze 3 évig tartott, mégis elég volt arra, hogy a siketnéma-intézet épületéhez egy tekintélyes új szárny csatlakozzék, s a növendékek száma megkétszereződjék. Az országos hírű szakember méretei pedig hovatovább túlnőttek a vidéki város szerény keretein, s 1895 nyarán a közoktatásügyi miniszter Pivárt a budapesti országos vakintézet igazgatói székére emelte.

A siketnémákat nagyon nehezére esett otthagynia. A küldetésfölismerés első eri ékei, a sokéves és sok gyümölcsöt termett lelkes munka ezer szállal húzták visszafelé. De mégis úgy érezte, hogy mennie kell. A siketnémák ügyét hároméves igazgatósága alatt sínre rakta és elindította. Ez most már Isten segítségével megy az ő közvetlen tevékenykedése nélkül is. Ellenben a vakok helyzete, ahogy azt az eléje táruló kép rögtön elárulta, igazán sok tennivalót ígért Pivár Ignác jószívének és apostoli munkakészségének.

Az intézet még a múlt század húszas éveiben kapott szervezeti szabályzatot a kitűnő pedagógus és tudós Schadius Lajos kezéből. Ennek az ú. n. Planum-nak a szellemében a korviszonyokhoz képest több évtizeden keresztül rendszeresen, és lehet mondani, eredményesen folyt a vakok nevelése és oktatása. Pivár különben "nem első piarista az intézet élén. Előtte 1848-68. Halványi Ev. János atya sorrendben a harmadik igazgatója volt a vakok országos intézetének, s az oktatás keretein belül különösen a magyar nyelv jogaiért szállt síkra. Pivár Ignác közvetlen elődje Halványi unokaöccse, dr. Mihályik Szidor volt. Ennek igazgatósága idején

az intézet színvonala, miért, miért nem, de nagyon alászállott. Egykorú följegyzések igen elszomorító színekkel ecsetelik a tanulmányi és fegyelmi állapotok teljes rendszertelenségét és ziláltságát. Ezen a sok esztendeje mocsarasodó talajon kellett Pivárnak először is rendet teremtenie, azután pedig új világot építenie. Nagy és nehéz munka várt rá. De Pivár egy percre sem riadt vissza. Csüggedést nem ismert. A folytonos rendező és fegyelmező munka azonban nagyon megviselte, s végül rövid, tizesztendős küzdelem után végleg felőrölte.

Első dolgának érezte, hogy rendét és fegyelmet varázsoljon az intézet falai közé. Megrögződött rossz szokásokkal, sok rosszatakaró irigységgel, kényelmességgel és gyanakvással kell küzdenie. Szóban és írásban ádázkodnak ellene. De Pivár nem törődik a lidércfényekkel és a visszajáró szellemek vészkiáltásaival.

Megszerkeszti az intézet fegyelmi- és munka-szabályzatát. Ez pontosan körvonalazza az igazgató, a tanárok s a növendékek jogait és kötelességeit. Időszerű, rendszeres tanterv híján a nyolcéves vak-képzés csupán azzal telt el, hogy néhány nélkülözhetetlen elemi tudnivalóra és valamelyes zenei ismeretre juttatták el a növendékeket.

Pivár életérzéke és éles szeme azonnal észrevette az e mögött a gyakorlat mögött leselkedő veszedelmeket. Rögtön átlátta, hogy ez az utcasarki, vagy legföljebb korcsmába, illetőleg harmadrendű éjszakai mulatóba való koldus-muzsikái nem tud kenyeret adni a szegény világtalan ember kezébe. Arra viszont igen alkalmas, hogy a nyomorúsággal és az emberi gyarlóságokkal karöltve a biztos züllésbe süllyessze. Éppen ezért azonnal kiadja a jelszót, hogy a vak-nevelésben a főgondot az ipari oktatásra kell fordítani. A zenei képzés színvonalát pedig a klasszikus zene szintjére kell emelni, hogy az intézetből kikerülő növendék akár mint zenetanár, akár mint hivatásos művész, biztos megélhetéshez jusson.

Hogy tervét valóra váltsa, először egy tanév anyagáról írásos kimutatást készített. Ez, bizonyos célszerűnek látszó módosításokkal, vezérfonalként szerepel a tanárok számára mindaddig, amíg a szervezettebb előkészítést igénylő, végleges és hivatalosan jóváhagyott tanterv el nem készül. Sok tárgyalás és kilincselés után összehozza a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületet. Ez az intézetet elhagyó vakoknak tovább is gondjukat viseli, és kenyérkeresethez segíti őket. Az ipari végzettségük számára jól felszerelt és gondos ellenőrzés alá vetett műhelyeket tart fenn, készítményeiket pedig központosan irányított üzletekben árusítja. Ezzel a képzésben részesült világtalan becsületesen dolgozó, hasznos tagjává lett a társadalomnak, és jövője emberileg biztos alapra került.

Pivár Ignác gondosan utánanézett az intézeti alapítványoknak is. Eddig az intézet 80 alapítványt tartott számon, ami annyit jelentett, hogy legföljebb 80 volt a növendékek száma is. Pivár buzgó kutatásai során azonban még 40 alapítványra derült fény, s ilymódon sok szegénysorsú, elkallódásra ítélt világtalan örök háláját érdemelve ki, az alapítványi helyek számát 120-ra szaporította.

A kezdés nehézségein túljutva néhány fontos részletkérdésnek is szentelhet figyelmet. A vakok szellemi művelődésének fokozása mindig élénken foglalkoztatta. Erre legalkalmasabb eszköznek az olvasás lehetővé tétele és megkönnyítése látszott. Nagy buzgalommal merül el tehát a Braille-féle pontrendszerű domború írás tanulmányozásába. Több munkatársát is bevonja. Végül is a 3 egymás fölé sorakozó pontpár segítségével olyan vak-abc-t szerkeszt, mely a betűk alaki és fonetikai természetéhez egyformán igazodik s a mellett logikus, világos és könnyű. Néhány akadémikus megint el szeretné gáncsolni, de Pivár kitartása diadalmas-kodik rajtuk, s a tanügyi főhatóság a munkatársak észrevételein és kísérletein ki-

finomodott, Pivár-féle magyar Braille-abc-t fogadja el. Ezzel Pivár igazgató marandó és igen értékes művelődési alapot vetett a vakok számára. A hazai és a külföldi irodalmi remekműveket fokozatosan átírják domború pontírással, s mintegy 30 esztendő múltán 8-10.000 kötetes könyvtár áll a magyar vakok rendelkezésére.

Pivár nekifogott egy rövidített Braille-rendszer kidolgozásának is, hogy ezzel a vak-könyvek előállításának költségeit lecsökkentse. Sokat dolgozott rajta, de befejezni már nem tudta.

A vakok énekkarának színvonalát vallásos tárgyú művek előadásával országosan elismert fokra emeli. Megszervezi a vakok zenekarát is. Mikor pedig a próbák megtartására már nem akad elég nagy helyiség, a maga lakásából enged át egy tágas szobát. Mind az ének-, mind a zenekart szakszerű vezetőkre bizza, s ezzel fejlődésüket biztosítja.

Pivár Ignác gyógypedagógiai munkálkodását egy hatalmas, európai viszonylatban is versenyképes, egészséges és széptagoltságú új intézet építésével koronázza meg. A pesti Városliget egyik legszebb pontján választ hozzá helyet. Rengeteget kérvényez, könyörög és jár-kegel a szükséges anyagi eszközökért. Végül mindent kikerít. Az építkezést személyesen ellenőrzi és szinte irányítja. Mindenütt ott van. Mindenre kiterjed a gondja. A szép, új, modern vak-intézet fölépül, Pivár Ignác, pedig összeroppan.

De betegágyán sincs nyugta. Míg telik erejéből, ágyban fekvő is a Braille-írással kísérletezget. Mikor ezt is abba kell hagynia, akkor meg nyomtatásra szánt írásait mondja tollba. Egyik mondatára azután a halál tesz pontot. 1905 május 3-án kevesen tudták, hogy milyen nagy ember halt meg a budai Irgalmas kórház -- egyik fehér ágyán, szép és példás halállal.

Pivár Ignác szobrot érdemelne. Életében itthon csak egy ekismerő írást, külföldről egy nagy díjat kapott a párisi világkiállításon. Mást nem. Halála óta mindössze egy szerény emléktáblát helyeztek csobánkai szülőházának falára. Élete és alkotásai alapján azonban szerény rejtettségében is a pedagógus és a piarista paptanár örök mintaképe marad.

Fontosabb írásai.

A már beszélni tudó siketnémák tanításának általános módszere. Néptanítók Lapja. 1886.

Bibliai történet siketnéma növendékek számára. Vác, 1886.

A beszélő siketnémák nyelvtanítása. Módszeri tanulmány. Vác, 1887.

Czáfolat Tariczkay Ferencz és Seherer István uraknak A siketnémák nyelvoktatása czlmű Válaszára. Vác, 1887.

A siketnémák élőszó által való beszéd s nyelvtanításának módja. Népnevelő, 1888.

Kis hangtan (fonetika), vezérfonálul a siketnémák tanítóinak számára és magánhasználatára. Vác, 1895.

Heidsiek: A siketnémák jalkiáltása. Fordítás.

A vakok ügyének fejlődése és mostani állása Magyarországon. Előadás magyarul és németül. Breslau, 1901.

Mell A .: Enzyklopädisches Handbuch des Blindenwesens. Fordítás. Befejezetlen. Kézirat.

Források:

rulla provinciae Hungaricae Scholarum Piarum. A rend központi irattárában.

Kegyeltes életrajzok.

Herodek K.: Emlékkönyv a Vakok József Nádor Kir. Országos Intézete 100 éves fennállásának ünnepe alkalmából. Budapest 1926.

Mátrai János: Pivár Ignác emléktáblájánál. (1913.) Mester és tanítvány. Magyaróvár, 1930. 143-45. l.

Ezenkívül sokat merítettünk egykori munkatársainak szóbeli közléseiből.